

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Universitätsbibliothek Paderborn

Sōkratus Scholastiku Kai Ermeiu Sozomenu Ekklesiastikē Istoria

Socrates <Scholasticus>

Mogvntiae, 1677

Henrici Valesii Observationvm Ecclesiasticarum In Socratem Et
Sozomenum Liber Primus [Est de Magno Athanasio].

urn:nbn:de:hbz:466:1-14233

HENRICI VALESII
OBSERVATIONVM
ECCLESIASTICARVM
IN SOCRATEM ET SOZOMENUM
LIBER PRIMUS.

CAPUT PRIMVM.

De anno, quo primum restitutus est Athanasius.

CÆSAR Baronius in Annalibus & Dionysius Petavius in Rationario temporum, Blondellus in libro de Primatu Ecclesiæ, & alii, scribunt Athanasium anno Christi 338. ab exilio esse revocatum, anno scilicet post mortem Constantini, qui supradictum Antistitem, cum adversariorum calumniis premi videret, ad tempus in Gallias relegaverat. Ego verò anno Domini 337. eo ipso, quo mortuus est Constantinus, Athanasium restitutum esse contendo: idque certissimo argumento, ut opinor, evincam. Scribit enim Athanasius in Apologia secunda adversus Arianos, pag. 805. se solum exilio, & patriæ restitutum esse à juniore Constantino, qui & literas ipsi dedit ad populum & Clerum Ecclesiæ Alexandrinæ. Eas literas ibidem refert Athanasius: quarum hæc est inscriptio: *Constantinus Cæsar populo Catholica Ecclesiæ Alexandrina.* Subscriptio autem est hujusmodi: *datum Treveris XV. Calendas Julias.* Tam inscriptio, quàm subscriptio harum literarum docet id, quod dixi, Athanasium scilicet solum esse exilio statim post obitum Constantini Maximi, anno Christi 337. Nam si anno sequente restitutus fuisset, tum Constantinus junior non Cæsarem se, sed Augustum appellasset. Nec à Constantino juniore restitutus fuisset Athanasius, sed à Constantio cui Orientis Imperium obtigerat. Quare cum Constantinus ipse in iis literis Cæsarem tantum se appellet, & cum Athanasius se à Constantino juniore restitutum esse testetur, apparet id factum fuisse antequam Constantini senioris filii à militibus Augusti essent nuncupati. Etenim mortuo Constantino interregnum quoddam fuit; orbisque Romanus sine Imperatore mansit per tres fere men-

ses, donec fratres, qui Cæsarem nomine diversas Provincias regebant, ad dividendam Romani Imperii summam in unum coiissent. Obiit Constantinus XI. Calendas Junias, & ipso anno nuncupati sunt tres Augusti, Constantinus, Constantius & Constans, 5. Idus Septembres, ut legitur in veteribus Fastis, quos falso sub Idatii nomine publicavit Jacobus Sirmundus. Hoc ipsum est, quod Eusebius in libro 4. de vita Constantini scribit, illum post mortem imperasse, & cuncta diplomata atque edicta, ejus, tanquam superstitis nomine fuisse insignita. Ob hanc igitur causam Constantinus junior in suis ad Alexandrinos literis se duntaxat Cæsarem appellat, quippe qui nondum Augustus fuisset appellatus. Data enim sunt literæ 15. Calendas Julias. Augustus autem cum fratribus nuncupatus est 5. Idus Septembres. Porro tunc temporis dum fratres tantum Cæsares vocarentur, summa auctoritas penes juniorem Constantinum erat, quippe qui fratrum natu maximus foret.

CAPUT II.

Quo anno Julius Romana urbis Episcopus, missus in Orientem Presbyteris, Athanasium & Eusebianos Romam ad synodum evocaverit.

Reverso Alexandriam Athanasio, quod anno Domini 337. contigisse superiori capite demonstravimus, Eusebiani moleste ferentes ejus restitutionem, novis criminationibus apud tres Augustos eum vexare cœperunt. Nam & ad Constantinum & Constantem Occidentium partium Imperatores literas scripsere, quibus præter vetera illa crimina toties decantata, eum insuper accusabant, quod post reditum suum plurimas in urbe seditiones excitasset, multosque civium in carcerem tradi, verberibus affici, & necari à judice fecisset. Eadem quoque scripserunt ad Julium Romanæ urbis Episcopum, missis ad eum Macario Presbytero, & Martyrio, Helychioq; Diaconis. Quare coactus

Y ii j

est Athanasius, Presbyteros suos cum literis suis, tum ad Imperatores, tum ad Romanum Pontificem mittere, ut illorum calumnias depelleret. Cum igitur Athanasii Presbyteri Romam venissent, & coram Julio Papa multisque aliis Occidentis Episcopis, qui tum Romæ aderant, Eusebii Legatos in omnibus convicissent, tandem ipsis Eusebii Legatis id postulantibus, placuit ut tam Orientalium, quam Occidentis Episcoporum Synodus Romæ congregaretur, utque Julius tam ad Eusebianos, quam ad Athanasium literas scriberet, quibus ad Concilium convocarentur: quo cunctis presentibus & jus suum prosequentibus, iusta sententia deponi posset, & amotis discordiarum causis, pax Ecclesie in posterum firmaretur. Scripsit itaque Julius juxta petitionem Legatorum, ad Eusebium per Elpidium & Philoxenum Romanæ Ecclesie Presbyteros. Scripsit etiam ad Athanasium: mandans ut intra certum diem Romæ ad causam dicendam adesset. Verum difficultas est, quo anno hæc Legatio Julii Papæ in Orientem profecta sit. Baronius quidem in Annalibus, quem ceteri fere sequuntur, has Eusebianorum criminationes adversus Athanasium, de quibus supra dixi, confert in annum Christi 339. quod equidem facile concesserim. Cum enim Athanasius & Episcopi Ægyptii in Synodica sua testentur, Eusebianos ad tres simul Augustos literas scripserunt, vix serius id potuit contingere. Etenim Constantinus Junior ad quem illi literas dedere, anno Domini 340. interfectus est. Legationem autem illam à Julio missam esse dicit Baronius anno Christi 340: in quo ei assentiri non possum. Nam si id admittimus, biennium fere totum in sua legatione consumplerint necesse est, quippe qui anno 342. ex Legatione sua reversi sint ut Baronius fatetur. Atqui non est verisimile, tantum temporis spatium à Legatis contritum fuisse: & si tandem detenti fuissent ab Orientalibus, non id omisisset Julius in epistola, quam Romanæ Synodi nomine scripsit ad Episcopos Concilii Antiocheni. Neque vero id tacuisset etiam Athanasius, qui omnes adversariorum suorum dolos fraudesque accurate commemorat. Certe Julius Papa id unum conqueritur de Orientalibus, quod Legatos suos usque ad mensem Januarii detinuerint, quo scilicet dies, ad quam Synodus erat indicta, elaberetur. Athanasius vero in epistola ad solitarios id tantum dicit, Julii Legatos ab Eusebianis detentos fuisse ultra diem à Julio constitutum. Quare verius esse existimo, hanc legationem à Julio Papa missam fuisse anno domini 341. ineunte, paulo antequam Synodus Antiochiæ congregaretur. Id ipsum præterea colligi potest ex epistola Julii Papæ ad Episcopos Synodi Antiochenæ. Etenim in ea epistola disertè testatur Julius, Episcopos illos in suis literis inter cætera conquestos fuisse, quod Julius non ad ipsos, sed ad unum Eusebium literas misisset per Elpidium ac Philoxenum. Jam tum ergo congregata erat Antiochiæ Synodus, aut saltem indicta eo tempore, quo Julius literas illas ad Eusebium mi-

lit. Alioquin Episcopi Orientales nullam querimoniam causam habuissent: eisque Julius id merito respondere potuisset: qua ratione ad vos scribere poteram, qui nondum in unum convenatis? An ego divinare potui, vos Antiochiam ad encæmia venturos, atque illic Synodum esse facturos? Sed nihil horum rescripsit illis Julius. Id unum dicit, se ad Eusebium solum scripsisse, propterea quod is solus literas prior ad ipsum dedisset. Sed & Athanasius in epistola ad solitarios id ipsum non obscure significat. Postquam enim dixit se Romam profectum esse, simulatque audisset Gregorium Alexandriam brevi mittendum esse cum militari manu, ut in Episcopatum ipsius invaderet, hæc subiungit: *Julius vero Presbyteros suos Elpidium & Philoxenum cum literis ad Eusebianos misit &c.* Idem tradit in Apologia secunda adversus Arianos pag. 739. *ἡ δὲ τῶν αὐτῶν ἐπιτολῶν ἰσχυρῶς. Id est, Cum egretur Romam perrexisset, Julius, ut par erat, etiam ad Eusebianos literas scripsit, missis etiam duobus Presbyteris suis Elpidio & Philoxeno.* Verum hoc loco nascitur difficultas. Nam si Elpidius & Philoxenus à Julio missi sunt in Orientem, Athanasio jam Romam ingresso, aut certe eò proficiscente; quomodo stare potest id, quod Julius scribit in epistola ad Orientales. Athanasium non sponte, sed literis suis accitum Romam venisse. Respondeo Athanasium literis quidem Julii Papæ evocatum fuisse, sed non per Elpidium ac Philoxenum Legatos, verum per alios quosdam, qui Julii literas ad ipsum detulerant, priusquam Elpidius ac Philoxenus ad Eusebianos mitterentur. Idem rationi consentaneum erat, ut accusatus, prior ad dicendam causam evocaretur. Certe Athanasius in epistola ad solitarios, has duas citationes aperte distinguit. Et primo quidem loco ait Julium literas ad se scripsisse, quibus mandabat Synodum oportere fieri, ubicunque Athanasius voluisset, ut Eusebiani tum crimina, quæ aliis objiciebant, probarent si possent, tum libimetiphis objecta fidenter refutarent. *ὅτι τῶν ἐπιτολῶν τοῦ ἰουλιανοῦ ἐξ ἧς ἐπέσταλται ἡ συνόδος ἐν ταύτῃ ἐθαλάσσηται &c.* Deinde pagina sequente subdit se Romam navigasse audito Gregorii adventu: *Julium vero Presbyteros suos Elpidium atque Philoxenum cum literis ad Eusebium misisse, certumque diem constituisse, quo se in iudicio sisteret, nisi pro calumniatore haberi vellet.* Idem Athanasius in Apologia secunda adversus Arianos non procul ab initio, disertè testatur, se priorem ad Synodum Julii Papæ evocatum esse. Sed verba ipsa præstat adscribere, eo quod ab Interpretre petperam translata sunt. *κέλευθ' ὅδ' ἐκ' ἀπαξ, εἰδὲ διουτρον, ἀλλὰ καὶ πολλάναις· πρῶτον μὲν ἐν τῇ ἀμιτρίῃ· καὶ ἐν τῇ ἐπιτολῇ τῆς ἐπιστολῆς ἰσχυρῶς· καὶ ἐν τῇ ἐπιτολῇ τῆς ἐπιστολῆς ἰσχυρῶς· καὶ ἐν τῇ ἐπιτολῇ τῆς ἐπιστολῆς ἰσχυρῶς· καὶ ἐν τῇ ἐπιτολῇ τῆς ἐπιστολῆς ἰσχυρῶς.* *Judicatum est enim secundum nos non semel neque iterum, sed sæpius. Primum quidem in nostra Provincia, cum ad id cõsissent præpæmodum centum Episcopi.*

Secundo Roma, cum Eusebius literas scripisset, & cum ipse cum suis, tum nos in iudicium vocati essemus: congregatis illis quoque pluribus quam quinquaginta Episcopis.

CAPUT III.

Quo anno Athanasius Romam venerit.

Baronius, qui Elpidium ac Philoxenum Presbyteros à Julio Papa in Orientem missos esse dicit anno Domini 340. consequenter etiam affirmat Athanasium eodem anno Romam venisse, accitum scilicet Julii literis: Baronii sententiam secuti sunt Petavius, Blondellus & ceteri. Verum eos falli, ipsius Athanasii testimonio demonstrabo. Is in epistola ad solitarios non procul ab initio, ait, Eusebianos, qui Julii literis Romam ad Ecclesiasticum iudicium fuerant evocati, cum scelerum conscientia victi, male sibi metuerent, & eventum Romani iudicii reformidarent, sollicitasse Constantium, ut sectæ suæ patrocinium palam susciperet, & Homoulianos ac præcipue Athanasium persequeretur. Ac primo quidem id egisse, ut Philagrius iterum Præfectus Aegypti creatus Alexandriam mitteretur: Deinde ut Gregorius Episcopus pullo Athanasio in locum ejus substitueretur. Statim igitur Imperatoris mandato persecutio Alexandria excitata est. Gregorius cum militari manu ingressus, adjuvantibus cum Philagrio & Arfacio Eunuchis, Ecclesiam Quirini occupat. Inde alii cæsi, alii in carcerem trusi: alii exilio, alii bonorum proscriptioe multati: aliis annonæ ablatæ sunt: eo scilicet consilio, ut omnes Gregorium vel inviti suscipere cogerentur. *ἀθανάσιος ὁ ἐπίσκοπος ἔπειτα ἐκείνους ἐπέσειπεν ὅτι τὸν ἀθανάσιον ἔλαβον ἐκ τῆς πόλεως.* Id est, Antequam hac fierent, Athanasius cum rem audicione tantum accepisset, Romam navigavit. *μόνον ἀκούσας,* supple adventum Gregorii cum militibus. Annon ex iis aperte colligitur, Athanasium non nisi post ordinationem Gregorii Romam venisse. Qui cum in Synodo Antiochena constitutus fuerit Episcopus, id est anno 341. necessario conficitur, Athanasium non ante hunc, quem dixi annum in urbem venisse. Accedit Socratis testimonium, qui in libro secundo dilerte scribit, post Gregorii ordinationem & post cruentum ejus ingressum in urbem Alexandrinam, Athanasium Romam ad Julium se contulisse.

CAPUT IV.

Quo anno Synodus Romana congregata sit in cam. sa Athanasii.

Cum Athanasius tempus Synodi Romanæ tam distincte notaverit, idque non uno in loco; mirum profecto est viros doctissimos in ejus Synodi tempore falli potuisse. Et Baronius quidem in annum Domini 341. eam Synodum

contulit, quem deinde secuti sunt ceteri. Nisi quod Blondellus in libro de Primatu Ecclesiæ, eodem quidem anno, sed paucis ante Synodum Antiochenam mensibus celebratam esse affirmat. Ait enim literas Julii Papæ quibus Orientales evocaverat, causam Romanæ Synodo præbuisse, Romanam autem Antiochenæ occasionem dedisse. At Baronius, etsi Romanam Synodum in eundem annum retulerit, quo Antiochenam, illam tamen ista posteriorem facit. Cum enim ex epistola Julii ad Orientales data, constet Athanasium Romæ mansisse annum integrum & sex menses, dum Eusebianorum adventum expectaret, Baronius qui Athanasium anno 340. Romam venisse scripserat, necesse habuit Romanam Synodum, in qua absolutus est Athanasius, in exitum sequentis anni conjicere. Ego vero longe tutius esse existimo, in ea re Athanasii fidem sequi, quam Baronii. Certe Athanasius in epistola ad solitarios dilerte scribit, Romanam Synodum post dimissos ab Eusebianis Julii Legatos Elpidium atque Philoxenum, esse celebratam. Locus est pag. 816. ubi postquam retulit Elpidium ac Philoxenum Presbyteros à Julio missos fuisse, qui Eusebianos ad causam dicendam citarent, subdit Eusebianos audito nomine Ecclesiastici iudicii, adeo contremuisse, ut animum profus desponderent. Ad solitas igitur artes eos convertos, ait Presbyteros Julii ultra diem Synodo præfinitum à Julio detinuisse, vanasque prætulisse excusationes, quod metu Persici belli Romam ipsis proficisci non liceret. Tandem vero, inquit, Presbyteros Julii dimiserunt. *ἀμύλη τῶν ἀποστόλων ἀπολύσαντες ἐπὶ τῇ ἀπιδάσει ταύτης ἀφῆσαν* &c. Deinde cruentum Gregorii introitum in urbem Alexandrinam, & cædes atque exilia Episcoporum recenset. Ac tum deinde Romanam Synodum commemorat pag. 818. *ἐν τῇ τῆς Ῥώμης συνόδῳ ἡντινομοῖσι περὶ τῆς ἑκείνου* &c. id est Roma vero congregati Episcopi circiter quinquaginta. Eusebianos quidem ut suspectos, veritosque se in iudicio sistere, repudiaverunt, & que ab illis scripta fuerant infirmaverunt. Nos autem susceperunt, & communionem nobiscum amplexi sunt. Annon ex hac Athanasii narratione liquido apparet, Romanam Synodum non nisi post reditum legatorum habitam fuisse. Certe ante reditum illorum nec potuit haberi legitime, nec debuit. Absurdum enim esset, si Julius, qui legatos suos in Orientem mitterat, ut Eusebianos ad Synodum suam evocaret, ante regressum illorum & ante responsonem Orientalium, Synodum celebrasset. Nam & juris & æquitatis ratio postulabat, ut legatorum reditus expectaretur, quo sciri posset quidnam egissent, & utrum Orientales idoneam absentia suæ excusationem afferrent: ut omnibus examinatis atque discussis, in contumaces accusatores, qui vocati non paruissent, iusta ex legibus sententia promeretur. Hoc igitur absurdum est in opinione Baronii & eorum, qui Baronium secuti sunt, quod Synodum Romanam, eam dico, in qua absolutus est Athanasius, factam fuisse asserunt ante reditum legatorum, qui ad citandos Eusebianos missi erant in Orientem. Est præterea

alter locus Athanasii, qui id, quod dixi, manifestus evincit. Is habetur in Apologia secunda adversus Arianos pag. 739. *λεπτόν ἐν συνάθροισι ἐπιτιμωτῆσι ἀλλότῳ ἀντιθέσει ἐνθά βίτων ὁ ἁριστοτέλης & συνήθη &c.* Qui locus cum ab Interprete male translatus fuerit, hic prout à nobis conversus est, apponetur. Denique Episcopi plures quam quinquaginta, congregati in Basilea, in qua Vito Presbyter populorum colligebat, nostram quidem defensionem a quo animo susceperunt, & communionem nobiscum ac dilectionem fovendam esse sanxerunt: adversus autem Eusebianos indignati sunt, & Julium rogarunt, ut hac ad illos scriberet, cum illi priores ad ipsum scripissent. Scripsit ergo Julius, & literas misit per Gabianum Comitem. Sequuntur deinde literæ Julii, quarum hoc est exordium. *Julius Dianio, Flaccillo, Narcisso, Eusebio, Mari, Macedonio, Theodoro, & qui cum illis sunt; dilectissimis fratribus, qui Antiochia ad nos scripserunt. Legi epistolam vestram, quam Presbyteri mei Elpidius & Philoxenus mihi attulerunt &c.* Denique post recitatas Julii literas hæc addit Athanasius. *Hæc cum Romana Synodus per Julium Romanum Episcopum scripisset &c.* Ex his tria præcipue colligimus, quæ ad institutum nostrum faciunt. Primum Romanam Synodum, qua Athanasius Innocens pronuntiatum est, celebratam esse post reditum Elpidii atque Philoxeni. Secundo literas Episcoporum Antiochenæ Synodi ad Julium Papam, quas supradicti Legati detulerant, in eadem Synodo Romana esse recitatas. Tertio Julium Papam rogatum esse ab Episcopis Synodi Romanæ, ut Episcopis Antiochenæ Synodi rescriberet, iisque decretum Synodi Romanæ significaret. Postremo epistolam illam Julii, quam ibidem refert Athanasius, & cujus initium duntaxat adscripsimus, eam esse quam Julius scripsit, rogatu & nomine Synodi Romanæ, quæ Athanasium absolvet. Quod si quis epistolam ipsam Julii in manus sumperit, cuncta quæ dixi, multo apertius ac loculentius in ea confirmari deprehendet. Nam & literas Episcoporum Synodi Antiochenæ in Synodo Romana lectas esse diserte testatur Julius in principio ejus epistolæ: nec solum post reditum Legatorum suorum eam Synodum celebratam esse indicat, verum etiam diu post ordinationem Gregorii, & post violentum ejus ingressum in urbem Alexandriam. Certe cædes & exilia Episcoporum, proscriptioes & carceres civium, & alia scelera ac sacrilegia commemorat, à Gregorio tunc temporis perpetrata, quem Julius ne nomine quidem Episcopi unquam dignatur, ut videre est pag. 749. atque hæc Julius Papa se accepisse dicit, tum ex literis Episcoporum, qui ex Aegypto hæc ad ipsum scripserant, tum ex Presbyteris, qui Alexandria Romam venerant. Sed & Carponem quendam, olim ab Alexandro Alexandrinæ urbis Episcopo ob Arianam hæresin damnatam, unâ cum aliquot aliis ob eandem perfidiam ab illo damnatis, à Gregorio ad se missum esse scribit pag. 743. qui scilicet pacificas, seu communicatorias Gregorii literas petfer-

ret. Idem diu postea tentavit Georgius Arianus, cum in locum Athanasii successus fuisset. Legatos enim suos misit ad Liberium Papam, ambiens communionem Ecclesiæ Romanæ, ut discimus ex epistola Liberii Papæ. Cum igitur hæc Carponæ Legatio anno Domini 342. contigerit, Synodus Romana, quæ post Legationem illam facta est, ante annum 342. celebrari non potuit.

CAPUT V.

Refellitur Baronii sententia, qui duas Synodos Romanas facit.

B Cio quid Baronius respondeat. Ait enim Sepistolam illam Julii Papæ, de qua superius diximus, non ad Synodum illam Romanam pertinere, in qua absoluti sunt Athanasius & Marcellus: sed ad alteram, quæ sequente post anno facta est, cum Elpidius & Philoxenus ex Orientis partibus reversi essent, Orientalium ad Julium literas secum deferentes. Duas enim Synodos Romanas distinguit Baronius: Alteram quinquaginta Episcoporum, qui Athanasium & Marcellum innocentes esse pronuntiarunt anno Christi 341. Alteram anno sequente factam, in qua lectæ sunt literæ Orientalium Episcoporum, quas Elpidius & Philoxenus attulerant. Atque hanc Baronii sententiam secutus est, ut solet, Severinus Binius in editione Conciliorum. Verum Baronio auctoritatem opponimus Athanasii, qui unam duntaxat agnoscit Synodum Romanam, & in ea se omnium Episcoporum sententiam innocentem judicatum esse scribit, & Julium Papam rogatum esse ab Episcopis, ut Orientalibus, qui ad ipsum literas scripserant, responderet, quemadmodum superiori capite ostendimus. Aut igitur falsus est Athanasius, quid tunc diserte affirmat, aut Baronius, qui negat. Athanasium vero in causa sua falli potuisse aut voluisse fallere, nemo unquam crediderit. Cui enim bono id facturus fuisset. Sed videamus quænam ratio Baronium impulerit, ut duas Synodos Romanas distingueret, & epistolam Julii Papæ ad Orientales, quæ refertur ab Athanasio, scriptam esse diceret non rogatu atque nomine Synodi Romanæ ejus, quæ Athanasium absolvet, sed alterius Synodi, quæ sequente anno congregata est. Unicam hujus rei causam adfert Baronius, quod scilicet Julius in supradicta epistola testatur, Orientales in literis, quas ad ipsum scripserant per Elpidium ac Philoxenum Presbyteros, graviter conquectos esse, quod Julius Athanasium in communionem suscepisset. Atqui Athanasium nonnisi à Synodo Romana, in qua quinquaginta sedebant Episcopi, susceptus est in communionem. Orientalium igitur literæ ad Julium Papam scriptæ sunt post Synodum Romanam, in qua absolutus ab omni crimine & ad communionem admittus fuerat Athanasius. Ex quo sequitur, epistolam illam Julii Papæ, quam rescripsit ad Orientales Episcopos, non ex persona Synodi Romanæ & quinquaginta Episco-

Episcoporum à quibus Athanasius in communionem susceptus est, datam fuisse, sed nomine & rogatu alterius Synodi Romanæ. Hæc est Baronii ratiocinatio, ut videre est in gestis anni 341. cap. 47. Sed facillimum est cuivis, eam refellere. Primo enim negare possumus, Orientales in suis ad Julium literis questos fuisse, quod ille Athanasium in communionem suscepisset. Certe in tota Julii epistola nullum ejus querimoniarum apparet vestigium. Conquesti quidem fuerant Orientales in suis literis, quod Julius contra Canones faceret, & quod flammam discordiæ accendisset. Sed de communionem cum Athanasio inita, nullum verbum hic legitur. Excusat etiam se Julius Papa, quod profugos Episcopos benigne exceperit, quod doluerit unam cum dolentibus fratribus, quod cum flentibus fleret. Sed nihil amplius dicit. Verum concedamus Baronio, Orientales Episcopos in suis ad Julium literis nominatim questos fuisse, quod Athanasium in communionem suam recepisset. Quid tum? an ex eo sequitur, epistolam Julii Papæ non esse scriptam nomine Synodi Romanæ, in qua Athanasius fuerat absolutus? minime omnino. Deceptus nimirum est Baronius & quicumque eum secuti sunt, dum existimant Athanasium non nisi in Synodo Romana susceptum fuisse in communionem. Quod ego non modo falsum, sed ab omni ratione alienum esse existimo. Sedecim integros menses Romæ permansit Athanasius, adversariorum suorum adventum expectans, antequam Synodus Romana causam ipsius cognosceret. An igitur credibile est, Julium Papam toto illo tempore à communionem Athanasii abstinuisset. Atqui contra est ipse Athanasius, qui in Apologetico ad Imperatorem Constantium discrete scribit, se venisse Romam, ut se suæque omnia Ecclesiæ illi committeret. *Quo quidem tempore, inquit, assiduus eram in synaxibus.* Si in synaxibus Romæ assiduus erat Athanasius, ergo cum Episcopo Romano communicabat. Deinde Julius Papa & Athanasium & ejus adversarios Romam ad causam dicendam evocaverat. Non potuit igitur Julius ante causæ cognitionem, Athanasii communionem refugere, ne præjudicium causæ faceret. Id enim æquitatis ratio non patitur. Et Julius quidem cum Athanasii adversariis, cumque Eusebio ipso communionem fovebat, quippe qui & eorum literas accipiebat, & ad ipsos vicissim scribebat. Cur ergo idem Julius inclementior fuisset erga Athanasium, præsertim cum ille Julii Papæ literis evocatus statim paruisset, & ad diem dictam adfuisset, adversariis judicium Romanæ sedis detrectantibus. Atqui Presbyteros ipsius Athanasii, quos ad refellendas Eusebianorum calumnias Romam paulo ante miserat Athanasius, Julius benigne exceperat, & ad communionem suam admiserat. Id enim ipse Julius satis aperte significat in epistola ad Orientales. Quæ igitur causa esse potuit, quamobrem præfenti Athanasio idem non præstaret. Postremo Athanasius in Apologia secunda adversus Arianos, de Synodo Romana loquens, perspicue declarat Ecclesiam Romanam semper cum ipso

communicasse. Non enim dicit quinquaginta Episcopos, qui ad Synodum Romanam convennerant, ipsum ad communionem suscepisse: sed communionem cum ipso & charitatem suis sententiis confirmasse. Jam ergo antea cum ipso communicabant. Verba Athanasii hæc sunt: *καὶ ἐκ ἑρωςαυ εἰς ἡμᾶς πάλιν τὴν κοινωνίαν ἐπέστυχον.* In epistola vero ad Solitarios, ejusdem Synodi Romanæ sententiam refert his verbis: *ἡμᾶς ἡ ἀπὸ τῆς ἑαυτοῦ, ἐπὶ τῶν ἁγίων ἡμᾶς κοινωνίας ἡγάπησαν;* id est, nos autem probaverunt & communionem nobiscum foverunt. Ruit ergo funditus tota Baronii argumentatio, qua probare nititur duas Synodos Romanas distinguendas esse; & epistolam Julii Papæ ad posteriorem Synodum Romanam pertinere, non ad priorem illam, in qua absolutus fuerat Athanasius. Atque hæc sufficere poterant ad evertendam Baronii sententiam. Verum ne solius Athanasii testimonio niti videar, ipsius etiam Julii Papæ auctoritate id evincam. Is in epistola ad Orientales pag. 745. editionis Parisiensis, discrete testatur, se totius Synodi nomine ad ipsos scribere, quamvis non omnium Episcoporum, sed solum ipsius nomen literis præfixum sit. Nam & cum priores literas ad ipsos scriberet, quibus ipsos ad Synodum evocabat, se omnium Occidentalium nomine scripsisse. *Et nunc, inquit, conducto die omnes adfuerunt, & ejusdem sententia omnes fuerunt, quam ego iterum vobis scribens significo.* Quid his verbis potest esse manifestius. At Julius omnes Episcopos adfuisse ad diem constitutum, quo Synodum indixerat. Potestne de alia Synodo id intelligi, quam de Romana illa, in qua Athanasius auditus & absolutus est. Ostendant igitur adversarii alteram Synodum, quam Romæ indixerat Julius; sed profecto nunquam ostendere poterunt. Præterea addit Julius se his posterioribus literis sententiam illius Synodi Orientalibus significare. Id ipsum est, quod antea dixerat Athanasius, Julium Papam rogatum esse à Synodo, ut Orientalibus scriberet. Vides quam bene inter se convenient Athanasii & Julii testimonia: adeo ut Baronius, qui has Julii literas ad Orientales datas esse negat post Synodum Romanam, in qua auditus est Athanasius, non solum Athanasio, sed ipsi Julio Papæ refragari videatur.

CAPUT VI.

Utrum Athanasius bis Romam venerit. Refellitur Socratis & Baronii sententia.

Baronius in Annalibus Ecclesiasticis scribit, Athanasium post judicium Synodi Romanæ, quo à criminationibus adversariorum fuerat absolutus, statim Alexandriam navigasse anno Domini 341. vel sub initium anni 342. idque Socratis auctoritate confirmat. Paulo post vero, cum Gregorius militari manu succinctus Alexandrinam Ecclesiam occupasset, iterum Romam venisse. Baronii sententiam secutus est

CAPUT VII.

De circulari Athanasii epistola ad omnes orthodoxos, utrum de Gregorio, an de Georgio scripta sit.

EGovero contra affirmo, Baronium gravissime lapsum esse, qui epistolam illam Athanasii ad orthodoxos, de Gregorio *de Sporto* scriptam esse crediderit, cum discrete nomen praeferat Georgii Ariani, qui diu post Gregorium anno Christi 336. in Alexandrinam Ecclesiam invasit. Fateor quidem id, quod dicit Baronius, hæc duo nomina Gregorii scilicet ac Georgii, inter se confundi solere. Verum hæc confusio in Latinis tantum codicibus usulvenit, non item in Græcis. Cum igitur tota illa Athanasii epistola nomen ubique praeferat Georgii, cur expuncto illius nomine Gregorii vocabulum reponeamus: præsertim cum ea, quæ ille narratur ab Athanasio, Georgii potius invasioni conveniant quam Gregorii. Primo enim Athanasius in dicta epistola ait, Georgium, sic enim vulgo scribitur, postulatam fuisse Episcopum ab Arianis, qui erant Alexandria; quod de Gregorio nusquam dicitur. Deinde Georgius in eadem epistola dicitur introisse Alexandriam tempore Quadragesimæ. Idem de ejus introitu discrete testatur Athanasius in epistola ad Solitarios. At de Gregorio nusquam id ab illo dictum invenimus. Præterea Athanasius in eadem epistola scribit populum urbis Alexandriæ, cum in introitu Georgii Arianos tanta vi grassari adversus Catholicos videret, publice protestatum esse apud acta. Idem refert Athanasius in epistola ad Solitarios, cujus ad calcem apposta est ipsa Alexandrinorum protestatio. At de Gregorio nihil hujusmodi actum invenimus. Sed quorsum in his conjecturis hæremus, cum manifestissimo ac certissimo argumento convincere liceat, epistolam illam Athanasii ad Orthodoxos adversus Georgium scriptam esse; non autem adversus Gregorium. Ipsum igitur Athanasium id, quod dixi clare testantem audiamus. Porro Græca ipsius verba necessario hæc apponemus, eo quod Latinus Interpres sensum auctoris sui minime est assecutus: id quod Baronio ac cæteris fraudi fuit. Postquam ergo Athanasius dixit Georgium, utpote Arianium, Arianis duntaxat fuisse; Catholicos vero tanquam extraneos & alienos infectari solitum, hæc subiungit. *ἵπειδὴ γὰρ ἡμεῖς οἱ ἐκ τῆς καθολικῆς ἐκκλησίας ἐπιστολάσθε, ὡς ἄλλοι ἀσθεῖαν εἰκότως αὐτῶν ἀνεδηματίσασθε, ἀπικουράτε τὰτα ἕνεκα γὰρ ἄλλοι οὐ τοῖς αὐτοῖς ἀρειανῶσι ἀπίσθησαν· εἴτα ἵνα μὴ καὶ δεύτερον ἀγγέλλω ἰσχυρίσασθε, ἡμεῖς παλιν κατ' αὐτῶν, ὅσα τῶτο τῆ ἐκκλησίας ἵνα καὶ ἡμεῖς ἰσχυρίσασθε &c.* Quæ verba sic Latine interpretor. Nam quoniam Gregorium, quem antea Eusebiani Arianis Episcopum constituerant, postquam de illo scripsisset, omnes vos Ecclesia Catholica Episcopi jure

Amerito ob impietatem anathemate percussistis & abdicastis, quemadmodum probe scitis: ob eam causam Georgium nunc iisdem Arianis miserunt Episcopum. Deinde ne pudore iterum ac probro afficiantur, nobis adversus ipsos literas scribentibus, extranea vi contra nos usi sunt, ut Ecclesia in suam potestatem redactis, omnem Arianismi suspicionem à se amolari viderentur &c. Quid his verbis Athanasii manifestius? An non apertissime Georgium distinguit à Gregorio. Et Gregorium quidem olim ab orthodoxis Episcopis condemnatum esse dicit atque depositum, in Synodo scilicet Serdicensi: Georgium vero ab iisdem Arianis nunc in Ecclesiam Alexandrinam immisum esse. Et Arianos metuentes ne Georgius similiter ab orthodoxis Episcopis condemnaretur, grassationem suam callide dissimulantes, ad Ecclesias urbis Alexandriæ occupandas, extranea vi usos esse, id est Gentilium & Judæorum auxilio. Ita enim scribit ipse Athanasius in eadem epistola, & in epistola ad Solitarios, ubi Georgii introitum describit. Quare supra dicta Athanasii epistola circularis ad omnes orthodoxos, non adversus Gregorium scripta est, qui jam pridem obierat: sed adversus Georgium recens intrusum in sedem Alexandrinam. Contra quem etiam scripta est ab eodem Athanasio altera circularis epistola ad Episcopos Egypti ac Libyæ, quæ in vulgatis editionibus perperam inscribitur Oratio prima adversus Arianos, cum tamen epistola sit encyclica, sicut dixi, ad omnes per Egyptum & Libyam Episcopos, quæ jungi omnino debet epistolæ circulari ejusdem Athanasii ad omnes orthodoxos. Est enim ejusdem utraque argumenti. Porro reliquis Baronii argumentis, quibus ille sententiam suam firmare conatus est, nihil jam attinet respondere. Postquam enim veritas semel stabilita est, cuncta quæ objici possunt argumenta facile corruunt. Primo ait Baronius, in epistola illa Athanasii ad orthodoxos, Philagrium nominari Præfectum Egypti, qui Episcopum illum, de quo agitur in sedem Alexandrinam induxerit, atqui Philagrius iste Gregorium deduxit Alexandriam, teste Athanasio in epistola ad Solitarios. Sed quid vetat, quo minus idem Philagrius, qui Gregorium prius cum militari manu introduxerat Alexandriam, aliquot post annis etiam Georgium induxerit. Erat certe Philagrius præcipuus minister Ariatorum. Qui cum esset Præfectus Egypti, Valenti & Ursacio aliisque Concilii Tyrentis Legatis ad Mareoticam regionem missis, operam suam navaverat anno Domini 335. Idem postea Præfectus Egypti ab Imper. Constantio factus, Gregorium in Alexandrinam sedem induxit: quod anno Christi 341. gestum esse existimo. Quidni ergo Egypti Præfectus tertio creati potuit, suffragantibus Arianis, qui apud Imperatorem Constantium omnia pro arbitrio suo agebant, ut Georgius Arianzæ sectæ patronus à Judice Arianis fidelissimo & ad hæc getenda aptissimo Alexandriam deduceretur, certe Athanasius in dicta epistola ad orthodoxos pagina 945. ait Philagrium istum jam olim in Ecclesiam & Virgines

contumeliosum fuisse. Quarto igitur quando primum injuria affecerit Ecclesiam ac Virgines Philagius, nisi tunc cum Gregorium deduxit. Idem ergo Philagius & Gregorium primum deduxit, & postea Georgium. Idque plane confirmat Athanasius in Apologia de fuga pag. 703. Quod vero ait Baronius in supradicta Athanasii epistola Episcopum illum, de quo agitur, ab Eusebio constitutum dici, deceptus est à Latino Interprete, cum in Græco epistolæ textu non Eusebio id ascribitur, sed τοῖς ἀπὸ ἐπιπέδων. Id est Eusebianis. Constat autem Eusebianam factionem etiam post mortem ipsius Eusebii diutissime perseverasse. Certe Athanasius Eusebianos passim in libris suis nominat, licet ea narret, quæ diu post obitum Nicomedienfis Eusebii contigerunt.

CAPUT VIII.

De Antiochena Synodo, & de Episcopis, qui ad eam convenerunt.

HActenus de rebus, quæ ad Athanasium pertinent, quantâ fieri potuit curâ ac diligentia egimus, notatis & consutatis cunctis erroribus, qui in Ecclesiasticis Annalibus occurrebant. Sed quoniam de Athanasii rebus scribentes, de Antiochena Synodo sæpe locuti sumus, quæ in eandem magnâ Ecclesiæ illic celebrata est, Marcellino & Probino Consulibus, anno natalis Dominici 341. pauca de illa observare libet in gratiam Studiorum Ecclesiasticæ Historiæ. Confederunt in illa Synodo nonaginta & amplius Episcopi, ut ex Athanasio & Hilario constat. Eos maxima ex parte Catholicos & Orthodoxos fuisse Baronius observat: sed triginta sex Arianos fuisse, à quibus Gregorium in locum Athanasii substitutum, & varias illas fidei formulas conscriptas esse affirmat, non autem à reliquis Orthodoxis. Baronii sententiam lectus est etiam Blondellus in libro de primatu Papæ. Sed videamus, si placet, quoniam auctore id asserat Baronius. Unum hujus rei auctorem laudat Julium Papam, qui in epistola ad Orientales Episcopos, eos scilicet qui in hac Antiochena Synodo convenerant, ita scribit: *Qui igitur sunt, qui contra canones agunt? nosne qui cum tantis rerum documentis virum recipimus, an qui solum ad triginta sex suffragia eorum, qui Antiochia fuere, externum hominem Episcopum salutarunt, eumque militari manu Alexandriam deduxerunt?* Grave imprimis & validum esset hoc Julii Papæ testimonium, si quidem constaret Julium Papam ita dixisse. Exstat hæc Julii epistola apud Athanasium in Apologia secunda adversus Arianos, Græco sermone scripta, utpote ad Græcos, qui non alia lingua quam Græca utebantur. Nec est quod quis existimet, eam epistolam primum Latine à Julio scriptam, deinde in Græcum sermonem conversam esse. Cum enim id non dixerit Athanasius, sive auctore id credere non possumus. Quippe Athanasius ubi aliquod monumentum citat, quod ex Latino sermone in Græcum

translatum est, lectorem de eo monere solet. Adde quod epistola illa Julii adeo pure & eleganter Græce scripta est; ut evidenter appareat illam non ex peregrino sermone in Græcum versam fuisse. Quæcumque enim ex Latina lingua in Græcam translata sunt, ea semper barbara esse & obscura, & plurimis mendis sciatore deprehendimus, quemadmodum studiosi, tum apud Eusebium, tum apud Socratem & cæteros rerum Ecclesiasticarum scriptores facile observabunt. Nec mirandum est, quod Julius Papa Græco sermone ad Orientales scripserit, cum ad Alexandrinos quoque eodem sermone epistolam scripserit, quam refert Athanasius. Sic Cornelii Papæ epistola Græce scripta exstat ad Fabianum Antiochenum Episcopum. Nam Pontifices Romani, cum propter Sedis Apostolicæ auctoritatem necesse haberent totius orbis legationibus respondere, viros Græci sermonis peritos semper habuerunt, qui ipsis essent ab epistolis. Verba igitur Julii Papæ ad Orientales hæc sunt. *Χρονία τοῦτον πλὴν εἰσὶν ἐν ᾧ καὶ νόμος ἀπὸ ἐπιπέδων; ἡμεῖς δὲ μὴ τοσούτων ἀποπέδων ἢ ἀνδρῶν δεξάμενοι, ἢ ἐν ἑαυτοῖς ἐξ ἑσῶν μόνον ἐκ ἀντιοχίᾳ ἀνομάσαντες τὴν αἰσῶν ἐπισκοπὴν ἔσμεν, ἢ ἀποστειλάμενοι εἰς ἀλλήλων δόματα μὴ ἐπιπέδων ἐσόμενοι.* Id est. *Qui sunt istius, qui contra canones agunt? Nosne qui cum tantis rerum documentis virum recipimus? An qui à triginta sex mansionibus, Antiochia quendam velut Episcopum externum hominem salutarunt, eumque militare manu stipatum Alexandriam miserunt?* Reprehendit Julius Papa ordinationem Gregorii, eumque contra canones Ecclesiasticos Alexandriæ Episcopum factum esse asserit; quippe qui non in urbe Alexandrina ordinatus fuisset, suffragante Clero & Populo: sed in urbe Antiochia, quæ triginta sex mansionibus, id est triginta sex dierum itinere distat ab urbe Alexandria. Idem quoque vitium in ordinatione Georgii observat Athanasius in epistola ad solitarios pag. 860. qui à quinquagesima mansionibus missus est Alexandriam, ut Episcopatum illius loci gereret. Sed & in oratione prima adversus Arianos id ipsum objicit Ariani Episcopis. Cetero prope scilicet, Auxentio & Epicteto, quod licet octoginta mansionibus distet, Episcopatum tamen ambiertint earum urbium, quibus ignoti erant. *ἀπὸ οὗ δὲ δόξαν ἔλαβον τὸν ἐπίσκοπον, ὃ μὴ γινώσκοντες ἄλλῃ ἢ λαοῦ &c.* Igitur prava interpretatio Baronium in errorem induxit. Neque enim Julius dicit Gregorium à triginta sex tantum Episcopis in urbe Antiochia Episcopum fuisse salutarum: sed cum Antiochiæ designatus fuisset Episcopus Alexandrinus, à triginta sex mansionibus missum eum fuisse Alexandriam. Tot enim sunt mansiones ab Antiochia Alexandriam usque, ut ex itinerario Antonini colligitur. Eodem modo loquitur Ammianus Marcellinus in libro 16. ubi vanitatem Constantii Augusti perstringens, qui res à Juliano Cæsare fortiter in Gallia gestas sibi adscribebat, ait eum in epistola quadam scripsisse, se Argentoratensi prælio interfuisse & in prima acie pugnasse, cum tamen illius prælii tempore mansionem quinquagesimam dispa-

tus esset ab iis locis. Sic enim loquitur Ammi-
 nus, pro eo, quod alii dicerent, quinquaginta die-
 rum itinere. Nec aliter loqui solet Cosmas in li-
 bris Topographiæ Christianæ, quorum excerpta
 mihi humanissime communicavit Emericus Bi-
 gotius, vir doctissimus ac de me optime meri-
 tus. Deleatur ergo hic error ex Annalibus Ec-
 clesiasticis, ut ex animis eorum, qui Baronii au-
 thoritate inducti, id pro certo atque indubi-
 tato hæcenus tenuerunt, sex & triginta Aria-
 næ factionis & communionis Episcopos in An-
 tiochena Synodo confedisse. Scio multos ex ve-
 teribus in ea fuisse sententia, ut crederent Antio-
 chenam Synodum hanc, de qua nunc agimus,
 ab Arianis fuisse collectam. Ita præter ceteros
 Palladius in Dialogo de vita Joannis Chryso-
 stomi, ubi scribit Elpidium Episcopum juris Cano-
 nici peritissimum, coram Imperatore Arcadio
 palam affirmasse, canones Antiocheni Concilii
 ab Arianis fuisse compositos. Nam adversarii
 Joannis Chrysostomi nitebantur præcipue quo-
 dam canone illius Concilii. Quodcum videret
 Elpidius, Severiano qui infensissimus erat hostis
 Chrysostomi, hanc conditionem detulit, ut sub-
 scriberet ejusdem le fidei esse cum Episcopis
 Antiocheni Concilii, qui canonem illum condi-
 derant. Quod quidem Severianus tunc facere
 detrectavit. Verum hoc intelligendum est, non
 quasi Episcopi illi, qui huic Synodo interfue-
 runt, palam & aperte Arianam opinionem pro-
 fessi fuerint. Fuerunt enim professione Catho-
 lici, ut constat tum ex testimonio Hilarii in libro
 de Synodis, tum ex epistola Julii Papæ ad ipsos
 scripta. Certe nunquam Ecclesia Catholica eor-
 um fidem & canones suscepisset, si ab Arianis
 fuissent promulgati. Quomodo igitur intelli-
 gendus est Palladii locus? Nimirum Episcopos
 illos, etsi palam Catholici essent, occulte tamen
 Arianis favisse. Atque ita Athanasium, Hiero-
 nimum, Theodorum & alios interpretari de-
 bemus, qui Eusebium Nicomediensem & Euse-
 bianos passim pro Arianis nominant. Constat
 enim Eusebium Nicomediensem, licet semper
 Arianorum partes foverit, nihilominus pacem
 cum Julio Romanæ urbis Episcopo & commu-
 nionem cum Ecclesia Catholica ad obitum us-
 que retinuisse. Nam & ad Julium Papam pau-

A lo ante mortem literas pacificas misit, & ab eo-
 dem vicissim accepit, ut testatur Julius in episto-
 la ad Orientales. Julius certe in supradicta illa
 epistola, quæ data est ad Episcopos omnes, qui
 Antiochena Synodo interfuerant, tum Euse-
 bium ipsum, tum reliquos, appellat fratres dile-
 ctissimos. Sic enim conceptus est titulus episto-
 læ apud Athanasium. *Ἰὺλίῳ ἁγίου & φιλάνθρω-
 που, μαρτῆ, μακεδονίου, θεοδώρου, & τοῖς σὺν αὐτοῖς
 τοῖς ἀπὸ τῆς τριχέλης ἑσθῆλας τῆς ἡμῶν ἀγαπητοῖς ἀδελ-
 φοῖς ἐκ νεύου χαίρειν.* Sed & in corpore ipsius epi-
 stolæ, eosdem non semel dilectos nominat. Non
 igitur pro hæreticis eos habuit Julius, quos cha-
 rissimos fratres appellat, & quos salvare optat in
 Domino. Porro hæc epistola à Julio scripta est
 anno Christi 342. quo anno Eusebium Nicome-
 diensem mortuum esse constat, Paulo antequam
 hæc Julii literæ in Orientem perlatæ essent. Ex
 quo apparet, verissimum esse id quod antea dixi.
 Eusebium Nicomediensem in communionem
 Ecclesiæ Romanæ ad obitum usque perseverasse.
 Caterum miror, quam ob causam Julius in
 titulo epistolæ supra memoratæ Eusebium Dia-
 nio postposuerit & Flaccillo. Nisi forte Dianus
 Cæsareæ Cappadociæ Episcopus, antiquior fue-
 rit Eusebio Nicomedienſe, qui recens admo-
 dum Constantinopolitanæ Ecclesiæ sacerdotum
 regebat. Ob eandem causam Flaccillus Antio-
 chenus Episcopus eidem Eusebio præponitur,
 non ratione habita Nicomedienſis aut Berytien-
 ſis Episcopatus, quem prius gesserat idem Euse-
 bius, sed ratione Episcopatus Constantinopoli-
 tani, quem paulo ante Eusebius occuparat. Po-
 stremo illud observandum est, legatos Julii Pa-
 pæ Elpidium atque Philoxenum, licet Antio-
 chiæ fuerint cum Synodus haberetur, & Episcopis,
 qui illic aderant literas Julii Papæ reddide-
 rint, ab iisque fraudulenter detecti fuerint us-
 que ad mensem Januarii, tandemque cum
 vanis excusationibus ab iisdem dimissi, literas
 Episcoporum ad Julium detulerint, Synodo ta-
 men Antiochena nequaquam adfuisse, quippe
 qui hoc in mandatis non haberent, sed tantum
 jussi essent literas Romani Pontificis Eusebio &
 aliis quibusdam Episcopis dare, quibus Julius
 ad Synodum Romanam eos invi-
 tabat.